

HISTORIE ŠKOLSTVÍ V HORNÍM BENEŠOVĚ

(tento článek vychází z doložených historických pramenů a pro potřeby školy a široké veřejnosti jej sestavil kronikář města Vlastimil Habarta)

Na výchovu mládeže uplatňovala od dávných dob právo církev. Premonstráti a cisterciáni sem posílali ze svých škol dorost. Zřídka se stávalo, že zdejší děti byly posílány na výchovu do klášterů, neboť to bylo přednostním právem šlechtických synů. Při změně hospodářství, z městského na zemské, hraje velkou roli písař na knížecích dvorech. Jemu, znalému písma, je vyhrazeno sepisovat smlouvy a zavedením římského práva se hromadí nejdůležitější smlouvy, které dříve získali platnosti pouze podáním ruky. Znalost čtení byla proto potřebná i pro obyčejné lidi pro řemeslníka a občana města přímo nutná. Z roku 1562 známe první dochovaný spis z Benešova a od benešovských. Z toho vyplývá, že nejen farář, ale i občané umí už číst a psát.

MĚSTSKÁ ŠKOLA

Tím se dostáváme k městské škole a přestože se lišila od škol církevních je to opět církev, která dává podnět k organizované výstavbě školství v Benešově. Dobře vedené školství si můžeme v Benešově představit už od roku 1550.

Bylo k tomu třeba vlastního učitele, jehož platila vrchnost.

Tento učitel se nazývá „**školní sluha**“ a v době protireformační potom „**prädikant**“.

V době luterské bylo již zavedeno

skupinové vyučování podle přesného plánu, tedy podle osnovy. V roce 1602 bylo již školství v Benešově na takové úrovni, že mohl být podán návrh obecní kanceláři na vydání „**školního řádu města Benešova**“, který 30. 11. 1602 vstoupil v platnost.

Vyučovací doba byla v létě od 5:30 do 9:00 hodin a od 12:00 do 15:00 hodin, v zimě potom od 7:00 do 10:00 a od 12:00 do 15:00 hodin. Vyučovalo se psaní, jazyku vyučovacímu, slohu a počtům. Dospělí měli 4 hodiny výuky týdně pro získání základních znalostí. Velká péče byla též věnována katechismu a evangeliu. Téměř 10 hodin týdně byl vyučován zpěv pro praktickou potřebu při bohoslužbách.

Pro učitele byl zaveden titul „**školní mistr**“, který dostal k dispozici starou školu pro vyučování i bydlení. Tato první škola byla v domě č. p. 207, v blízkosti fary a kostela. Její stavba spadá do doby okolo roku 1600 a vyučovalo se v ní asi 100 let. Od roku 1704 byla škola přemístěna do domu č. p. 208. v nejstarší době byla ve škole světnice jak pro učitele, tak i pro žáky.

V úmrtní knize je uvedeno, že 13. 3. 1666 zemřel bývalý školní mistr Jan Schimbke. Roku 1667 zastává místo učitele Ignác Poppon, v letech 1669 – 81 Jiří František Bockisch a po něm stolář Jan Tischler (+ 24. 7. 1702). Asi dva roky nebylo místo učitele obsazeno a vyučoval asi syn Jana Tischlera, Jan Josef. Roku 1704 přijímá místo jako „**rektor scholae**“ Jan Josef Dismas Schöffert, který vede v latině matriku a umírá ve věku 67 let 8. 4. 1748. Po něm stojí v čele školy Jan Josef Julius Alois Schöffert a tento zůstává školním mistrem až do roku 1792, kdy inspekce zjistila, že má pro vyučování nedostatečné vědomosti a po 44 letech jej zprostita služby!!!

Prvním skutečně vzdělaným učitelem v Benešově byl Hieronymus Macholt.

JEDNOTA ŠKOLY A KOSTELA

V době od roku 1550 do roku 1792 tvoří kostel se školou jednotu. Pánem školního sluhu však byla vždy obec a její magistrát. Rovněž farář podléhal magistrátu. Ještě v roce 1641 byl farář ve vyučování podřízen inspekci starosty, protože jen jednou za 4 týdny dal žákům něco přečíst z Bible. Z doby protireformace je kostel podřízen jezuitům z Opavy. Po třicetileté válce sílí postavení kostela a pak jako nadřízený školní úřad se projevuje v době pojosefinské.

USTANOVENÍ UČITELE

Učitele jmenoval vždy obecní úřad se schválením faráře. Při ustanovení Hieronyma Macholta v r. 1774 nalézáme záznam, že předešlý školní mistr si vyhledá nástupce a ujedná s ním materiální podmínky. Městská rada potvrdí pouze ujednání peněžní povahy. Podle všeobecného školního řádu z 6. prosince 1774 nesměl učit nikdo, kdo neměl řádné průpravy na normální škole. Musel navštěvovat přednášky a praktická cvičení a potom složit zkoušku ze všech předmětů, kterým se v té době učilo.

Krnovské panství se odtahovalo od placení nákladů na školství jmenovitě proto, že stará škola byla pro 315 dětí (1784) příliš malá. Knížecí úředníci zastávali názor, že Benešov může zůstat při starých právech – pokud jde o školství. Po velké námaze získal Benešov v roce 1792 opět soudní pravomoc, čímž se stal magistrátním městem s vlastním starostou. Ještě téhož roku byla vystavěna nová škola se dvěma třídami a bytem pro učitele. Při této příležitosti byl učitel stanoven pevný plat ve výši 283 fl 34 kr ročně. Současně byl ustanoven druhý učitel, za odměnu zvoníka 49 fl 22 kr. Tímto druhým učitelem se stal Ignác Riedel z Jelení (Wockendorf).

V roce 1820 shořela, spolu s téměř celým městem, také městská škola. S výstavbou nové školní budovy bylo započato v r. 1823 a stavba byla dokončena 22. 3. 1824. Tato škola byla v roce 1860 rozšířena na trojtřídní pro 429 žáků. Předtím se sice v r. 1856 plánovala přístavba školy, ale žádost byla zamítnuta a nezbývalo, než pronajmout jednu světnici v domě č. 11 na náměstí a jednu v domě č. 202. V roce 1860 byli ve škole již 4 učitelé a od roku 1868 byla škola pětitřídní. Jelikož se podle říšského zákona vztahovala školní povinnost i na děti do 14 let, stala se stavba školy neodkladnou. Dne 13. 5. 1868 byla stavba zadána Jakubovi Kopeckému, který ji předal benešovskému staviteli Romanu Jüttnerovi. Školní budova (nyní 1. stupeň tj. 1. - 4. ročník) byla slavnostně předána k užívání 19. 11. 1872. Tato však brzy začala fungovat jako škola dívčí a tak bylo rozhodnuto postavit novou školu – městskou, která slouží výuce dětí od roku 1899 do dnešních dní.

Nejstarší známé vysvědčení z farské školy benešovské

Jana Losertová navštěvovala pilně po dobu 6 let školu v Benešově, opakovací hodiny a učení o Kristu po 3 léta a z předepsaných předmětů se následně projevila:

*Náboženství slabá
Krasopis dobrá
Čtení prostřední
Diktát dobrá
Ve svých mravech se chovala dobře*

Riedel Ignác, učitel I. třídy

ŠKOLNÍ ŘÁD Z ROKU 1602

V létě mají žáci začátek vyučování ráno o půl 6. hodině a konec o 9. hodině, odpolední vyučování trvá od 12 hod. do 3 hodin. V zimě začíná dopolední vyučování od 7 hodin a trvá do 10 hodin, odpolední se nemění. A každý den mají se žáci, když se dostaví do školy, modlití ranní modlitbu, požehnání a Otčenáš, potom vstanou 2 velcí a přečtou kousek ze sv. katechismu s výkladem a malí bez výkladu recitují a opakují, v pondělí kupř. Desatero božích přikázání, v úterý vyznání víry atd. Když chlapci odpoledne odcházejí, mají se modlití před jídlem přikázání a podle času zpívati píseň. Rovněž, když odpoledne přicházejí, odříkati přikázání po jídle, když odcházejí, večerní požehnání a Otčenáš se modlití a podle času ukončiti písní. Potom se mají zabývati lekcemi den ze dne, jak následuje.

Pondělí:

1. hodina - podle katechismu má se velkým vykládati Kompendium(všeobecné vědění)
2. hodina - psací vzory prokázati každých 14 dnů, nové vzory napsati, pod nimi mají malí z tabule psáti a prokázati (osvojití si)
3. hodina - Musicam (hudbu) pilně cvičiti

odpoledne:

1. hodina - Musical
2. hodina - Sententiam (tvoření vět)
3. hodina - Repetitio Compendii vel exercitium syntaxi (opakování kompendií, tvorba vět)

Úterý a středa:

1. hodina - obyčejná cvičení říkati
2. hodina - Katechismus zkoušeti
3. hodina - Scripta (psaní) činiti a prokázati

odpoledne: Aritmeticam (počty) cvičiti a pak opakovati

Čtvrtek:

1. hodina - Compendium
2. hodina - Aritmeticam
3. hodina - Musical

odpoledne:

1. hodina - Musical
2. hodina - Sententiam
3. hodina - Kompendium

Pátek a sobota:

1. hodina - 6 hlavních částí z katechismu s výkladem a zkoušení
2. hodina - Evangelium
3. hodina - musical

odpoledne: cvičení písně, která se bude v neděli zpívati v kostele

Neděle: mají žáci dopoledne pilně odříkávati slova z kázání a odříkati vždy myšlenku, kterou pan farář uvedl, aby se vědělo, jak pilně a pozorně poslouchá kázání

Tento předepsaný školní řád který schválil vrchní knížecí úřad v Krnově a nařídil kudržování, potvrzujeme my, znařízení starosta a radní snaší pečeti hornického města a chceme tímto jednomu každému učiteli vážně přikázati, tento ve všem a v každém bodě správně dodržovati a nic neučiniti bez vědomí vrchnosti ani něco učiniti ktomu, nebo z toho, ať je to přijetí žáka do školy nebo propuštění ze školy, bez vědomí a povolení ustanovených inspektorů kteří každoročně mají míti přesný seznam o školní mládeži, aby se mohlo věděti, zda se prokazuje úcta k vrchnosti dle rozkazu a také zda se podle něho žije. Bůh všemocný od něhož vše dobré vyprošujeme a můžeme míti, popřej ktomu své božské milosti a požehnání,

abychom jeho a naši představené vrchnosti poslušni byli a pamětlivi našeho i našich dětí blaha a slušného chování sužitkem mohli zakoušeti.

Actum dne 30. listopadu Ao.etc. 1602